

Редакція:

04.04.2008

Про затвердження Правил радіаційної безпеки при проведенні робіт у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення

Наказ Міністерства охорони здоров'я України,
Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від
наслідків Чорнобильської катастрофи
від 4 квітня 2008 року N 179/276

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
14 серпня 2008 р. за N 754/15445

Відповідно до Законів України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення", "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи", "Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання" та з метою забезпечення належного рівня радіаційної безпеки в зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення Чорнобильської АЕС **НАКАЗУЄМО:**

1. Затвердити Правила радіаційної безпеки при проведенні робіт у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення, що додаються.
2. Першому заступнику головного державного санітарного лікаря України Пономаренку А. М. довести Правила радіаційної безпеки при проведенні робіт у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення, затверджені цим наказом, до відома установ та закладів державної санітарно-епідеміологічної служби України, що здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення Чорнобильської АЕС та на суміжних із нею територіях.
3. Юридичним та фізичним особам, які проводять діяльність чи перебувають на території зони відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення Чорнобильської АЕС, забезпечити виконання вимог цих Правил.
4. Першому заступнику головного державного лікаря України, Директору департаменту державного санітарно-епідеміологічного нагляду Міністерства охорони здоров'я України Пономаренку А. М. забезпечити подання цього наказу в п'ятиденний термін на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра охорони здоров'я, головного державного санітарного лікаря України Проданчука М. Г. та на заступника Міністра з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Холошу В. І.

Міністр охорони
здоров'я України

В. Князевич

Міністр України з питань
надзвичайних ситуацій та у справах
захисту населення від наслідків
Чорнобильської катастрофи

В. Шандра

ПОГОДЖЕНО:

Перший заступник
голови Держгірпромнагляду

Г. Суслов

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом
Міністерства
охорони
здоров'я
України,
Міністерства
України з
питань
надзвичайних
ситуацій та у
справах захисту
населення від
наслідків
Чорнобильської
катастрофи
від 4 квітня 2008
р. N 179/276

Зареєстровано
в Міністерстві
юстиції України
14 серпня 2008
р. за N 754/15445

ПРАВИЛА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ РОБІТ У ЗОНІ ВІДЧУЖЕННЯ І ЗОНІ БЕЗУМОВНОГО (ОБОВ'ЯЗКОВОГО) ВІДСЕЛЕННЯ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Ці Правила визначають вимоги протирадіаційного захисту персоналу на всіх етапах здійснення протиаварійних заходів щодо ліквідації та мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи, а також практичної діяльності у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення (далі - ЗВ і ЗБ(О)В) з метою обмеження опромінення персоналу, який виконує

роботи у ЗВ і ЗБ(О)В, у межах радіаційно-гігієнічних регламентів першої групи, установлених Нормами радіаційної безпеки України ДГН 6.6.1.-6.5.001-98, затвердженими постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01.12.97 N 62 (далі - НРБУ-97).

1.2. Ці Правила є обов'язковими при проектуванні, будівництві, експлуатації, реконструкції та виведенні з експлуатації радіаційнонебезпечних об'єктів.

1.3. Ці Правила є обов'язковими для виконання всіма юридичними і фізичними особами, які проводять роботи або перебувають на території ЗВ і ЗБ(О)В.

1.4. Цими Правилами повинні керуватися у своїй роботі органи виконавчої влади, що уповноважені здійснювати державний нагляд в галузі забезпечення радіаційної безпеки, а також спеціальні служби, які здійснюють контроль за радіаційною безпекою у ЗВ і ЗБ(О)В.

1.5. Терміни та умовні позначення, що використовуються в Правилах, застосовуються в значеннях, наведених в Основних санітарних правилах забезпечення радіаційної безпеки України ДСП 6.177-2005-09-02, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2005 N 54, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 20.05.2005 за N 552/10832 (далі - ОСПУ - 2005).

1.6. При здійсненні державного санітарно-епідеміологічного нагляду та контролю за виконанням вимог цих Правил необхідно керуватися вимогами чинного законодавства.

II. ЗОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ

2.1. Зона поділяється на території з урахуванням нерівномірності радіоактивного забруднення місцевості, розміщення пунктів тимчасової локалізації радіоактивних відходів (далі - ПТЛРВ) та пунктів захоронення радіоактивних відходів (далі - ПЗРВ), діючих та запланованих виробництв з переробки і локалізації радіоактивних відходів (далі - РАВ), а також елементів інфраструктури, різноманітних природних умов (у тому числі необхідності збереження наявних заповідних об'єктів), прогнозів зміни радіоекологічного стану території, радіаційно-гігієнічних особливостей, введення спеціального режиму, що регламентує всі види діяльності, чисельність і тривалість перебування в ній персоналу розподіляються на три радіаційно-режимні зони, де запроваджується особливий санітарно-перепускний режим.

I зона (10-км зона) - територія у межах 10-км радіуса навколо Чорнобильської атомної електростанції (далі - ЧАЕС), у якій виконуються основні роботи, пов'язані з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи (проведення радіаційно-небезпечних робіт), що здійснюються за програмами, узгодженими з регулюючими органами згідно з чинними нормативно-правовими актами з радіаційної безпеки України. У разі необхідності за результатами радіаційного дозиметричного контролю проведення особливо небезпечних робіт здійснюється відповідно до спеціального регламенту за нарядами-допусками. Територія поділяється на дві частини, що відрізняються щільністю та складом радіонуклідного забруднення і характером діяльності:

територія особливої небезпеки - ділянка, де проводяться роботи з перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, поводження з РАВ, зняття ЧАЕС з експлуатації, захисту заплави річки Прип'ять від затоплення під час повеней, санітарні та протипожежні заходи у лісах;

територія підвищеної небезпеки - ділянка, де зосереджені елементи виробничої діяльності та інфраструктури ЗВ і ЗБ(О)В, які забезпечують виробничу діяльність.

На цих територіях передбачається запровадження різних регламентів щодо охорони праці та радіаційного захисту персоналу.

II зона (буферна) - територія від кордону 10-км зони до зовнішньої межі зони відчуження (окрім м. Чорнобиля) з невисокою щільністю радіоактивного забруднення, перспективна для повернення у народногосподарське використання. Ця зона характеризується обмеженням видів діяльності. В її межах передбачається проведення лісовідновних заходів з урахуванням перспективи повернення цієї території в народногосподарський використання. Деякі ділянки можуть використовуватись як науково-дослідні та інші полігони. До буферної зони входить заповідна зона (не менше 10 відсотків природних угідь). На території заповідної зони дотримується режим, який виключає порушення природного перебігу самовідновлення екосистем шляхом обмеження перебування персоналу відповідно до статусу заповідника. Роботи в межах цієї зони виконуються відповідно до щомісячних планів-графіків.

III зона (місце перебування вахтового персоналу) - поєднує частину території м. Чорнобиль, на якій розташовані гуртожитки та адміністративні споруди разом із прилеглими ділянками, об'єкти громадського харчування та торгівлі, соціально-культурного, медико-санітарного призначення, під'їзні дороги до них.

2.2. Радіаційно-дозиметричний контроль території та об'єктів ЗВ і ЗБ(О)В проводиться організацією, на яку покладено ці обов'язки Державним департаментом - Адміністрацією зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення (далі - ДД-АЗВ і ЗБ(О)В). Результати контролю реєструються у відповідних журналах.

2.3. Для об'єктів, розташованих у кожній зоні, затверджуються у встановленому порядку контрольні рівні (далі - КР). Значення КР не повинні перевищувати 70 % значень відповідних допустимих рівнів.

2.4. При виїзді за межі I зони (10-км) та II зони (буферної) радіаційно-режимних зон ЗВ і ЗБ(О)В проводиться обов'язковий радіаційний контроль автотранспорту, вантажів та персоналу.

III. ВИМОГИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАДІОАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

3.1. Критерії радіаційної безпеки у ЗВ і ЗБ(О)В:

3.1.1. Радіаційна безпека у ЗВ і ЗБ(О)В обумовлена такими критеріями:

не може бути дозволена жодна діяльність, пов'язана з іонізуючим випромінюванням, якщо кінцева вигода від такої діяльності не перевищує заподіяної нею шкоди;

не повинна перевищувати встановлених дозових меж опромінення окремих осіб від усіх джерел та видів діяльності у підсумку.

3.1.2. Величина індивідуальних доз, кількість осіб, які опромінюються, та ймовірність опромінення від будь-якого з видів іонізуючого випромінювання встановлюються найнижчими величинами, що їх можна практично досягти, ураховуючи економічні і соціальні фактори.

3.1.3. Основним критерієм радіаційної безпеки є неперевищення річної ефективної дози опромінення (ліміту дози). Вона може бути зумовлена:

зовнішнім гамма-випромінюванням радіонуклідами аварійного походження;

інгаляцією виробничого пилу, який містить радіонукліди та радіоактивні аерозолі;

пероральним надходженням пилу та дрібних фрагментів;

радіоактивним забрудненням відкритих ділянок шкіри.

3.1.4. Складовою радіаційної безпеки при виконанні робіт в ЗВ і ЗБ(О)В також є дані дозиметричного контролю та радіаційного моніторингу, які спрямовані на оцінку доз

опромінення персоналу, людей, що відвідують ЗВ і ЗБ(О)В, а також радіаційного стану виробничого та навколишнього середовища.

3.1.5. Підприємства, організації, установи ЗВ і ЗБ(О)В розробляють, узгоджують з територіальними закладами державної санітарно-епідеміологічної служби МОЗ України, ДД-АЗВ і ЗБ(О)В та відповідальними організаціями, що здійснюють радіаційно-дозиметричний контроль (далі - РДК) і радіаційно-екологічний моніторинг (далі - РЕМ) та затверджують інструкції з радіаційної безпеки, де визначається порядок щодо:

проведення робіт, обліку, зберігання, видачі та транспортування джерел іонізуючого випромінювання;

збору і видалення радіоактивних відходів;

утримання приміщень;

застосування засобів індивідуального захисту (здійснюється відповідно до Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту, затвердженого наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 24.03.2008 N 53, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21.05.2008 за N 446/15137);

організації проведення РДК і РЕМ;

заходів радіаційної безпеки при роботах з джерелами іонізуючих випромінювань;

заходів попередження, виявлення та ліквідації радіаційної аварії.

3.2. Категорії підприємств та організацій, види діяльності:

3.2.1. Підприємства ЗВ і ЗБ(О)В поділяються на дві категорії: основного та допоміжного циклу.

3.2.2. До підприємств та організацій основного циклу належать підприємства, які займаються поводженням з РАВ, зняттям ЧАЕС з експлуатації, виконують водоохоронні та лісничі заходи, проводять радіаційно-екологічний моніторинг та радіаційно-дозиметричний контроль.

3.2.3. Всі інші підприємства та організації належать до обслуговуючих.

3.3. Організація санітарно-перепускного режиму:

3.3.1. Робота в ЗВ і ЗБ(О)В дозволяється тільки за умови використання відповідних комплектів засобів індивідуального захисту (далі - ЗІЗ).

3.3.2. Кожен, хто прибув до ЗВ і ЗБ(О)В, переодягається у спецодяг, а особистий одяг зберігає у місцях проживання або на санперепускниках, окремо від комплектів ЗІЗ. Виконання робіт в особистому одязі на території ЗВ і ЗБ(О)В заборонено.

3.3.3. Прохід у місця проведення радіаційнонебезпечних робіт та вихід з них здійснюються тільки через санперепускники, призначені для повного переодягання, санітарної обробки персоналу, радіаційного контролю шкіряних покривів та ЗІЗ.

3.3.4. Контроль радіаційного забруднення персоналу, транспортних засобів, вантажів при виїзді за межі ЗВ і ЗБ(О)В здійснюється контрольно-дозиметричними постами (далі - КДП) на контрольно-перепускних пунктах "Діброва", "Дитятки", "Паришів", "Поліське", "Овруч", "Семиходи". Радіаційний контроль на межі I і II зон здійснюється на КДП "Лелів", "Дитятки".

3.3.5. Виїзд за межі ЗВ і ЗБ(О)В персоналу, одягненого у ЗІЗ, забороняється.

3.3.6. При виїзді за межі ЗВ і ЗБ(О)В здійснюється обов'язковий радіаційний контроль поверхні тіла персоналу, одягу, транспортних засобів та вантажів.

3.3.7. Вихід персоналу з території ЗВ і ЗБ(О)В здійснюється через установки радіаційного контролю зовнішнього бета-забруднення, розташовані на КДП. При забрудненні вище контрольних рівнів особистий одяг та взуття підлягають дезактивації, а у разі неможливості дезактивації - вилучаються зі складанням акта.

3.3.8. Забороняється перебування персоналу та інших осіб у особистому одязі на об'єктах, що розташовані у межах I зони.

3.3.9. При виїзді з I зони здійснюється обов'язковий радіаційний контроль транспортних засобів, вантажів та обладнання, що вивозиться. У разі необхідності дезактивація транспортних засобів проводиться на пункті санітарної обробки "Лелів" (далі - ПуСО "Лелів").

3.3.10. Виїзд транспортних засобів за межі ЗВ і ЗБ(О)В здійснюється після обов'язкового проведення радіаційного контролю на КДП зовнішньої межі II зони і дозволяється в разі неперевикнення встановлених рівнів звільнення щодо радіоактивного забруднення.

3.3.11. Вантажі, що вивозяться за межі ЗВ і ЗБ(О)В, підлягають обов'язковому радіаційному контролю з оформленням відповідних документів.

3.4. Вимоги до персоналу:

3.4.1. Персонал, що працює на території ЗВ і ЗБ(О)В, піддається впливу зовнішнього та внутрішнього опромінення внаслідок радіоактивного забруднення навколишнього середовища (повітря, ґрунту, водних об'єктів, а також будівель, транспортних засобів, обладнання та ін.). Усі особи, які постійно працюють на території ЗВ і ЗБ(О)В (вахтовий персонал відповідно до графіка вахти), класифікуються як "персонал категорії А" згідно з НРБУ-97.

3.4.2. До робіт у ЗВ і ЗБ(О)В допускаються особи віком від 18 років, які:

не мають медичних протипоказань для роботи в контакті з джерелами іонізуючого випромінювання або причинного зв'язку захворюваності та інвалідності з роботами із ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;

пройшли інструктаж, навчання, перевірку знань з охорони праці та радіаційної безпеки.

3.4.3. Персонал ЗВ і ЗБ(О)В перед прийомом на роботу та щороку проходить спеціальне навчання практичним прийомам надання первинної допомоги при радіаційних ураженнях, біологічній дії іонізуючих випромінювань на організм людини, правилам безпечної роботи та протирадіаційного захисту.

3.5. Правила поведінки та особистої гігієни при виконанні робіт на території і об'єктах ЗВ і ЗБ(О)В:

3.5.1. Переміщення персоналу на території I і II зон дозволено тільки за маршрутами, що обумовлені виробничою діяльністю.

3.5.2. Пити воду з криниць, річок та інших відкритих наземних джерел у ЗВ і ЗБ(О)В забороняється. Слід використовувати воду тільки з водопровідної мережі та наявну у продажу.

3.5.3. У ЗВ і ЗБ(О)В забороняється купання, засмагання, риболовля, полювання, збирання ягід, грибів та інших лісових продуктів, а також фруктів, овочів, горіхів.

3.5.4. Забороняється вхід у їдальні та прийом їжі в робочому взутті та спецодязі. Перед вживанням їжі необхідно помити руки. Мити руки треба спочатку холодною водою з милом,

потім теплою водою з милом, а після цього знов потримати їх в холодній воді. Рекомендується при митті застосовувати спеціальні мийні засоби.

3.5.5. Якщо після закінчення роботи не передбачено проходження санперепропускника, обладнаного душем, персонал зобов'язаний після завершення робочого дня прийняти душ з використанням мийних засобів за місцем проживання на вахті.

3.6. Вимоги до здійснення радіаційно-екологічного моніторингу та радіаційно-дозиметричного контролю:

3.6.1. Результати РЕМ і РДК використовуються для оцінки радіаційної обстановки на території ЗВ і ЗБ(О)В, встановлення контрольних рівнів, розробки заходів щодо зниження доз опромінення персоналу та мінімізації вносу радіонуклідів за межі ЗВ і ЗБ(О)В.

3.6.2. У ЗВ і ЗБ(О)В повинні проводитись:

радіаційно-екологічний моніторинг навколишнього середовища;

радіаційний контроль території ЗВ і ЗБ(О)В, радіоактивного забруднення виробничих приміщень, будівель і споруд, житлових приміщень, гуртожитків, їдалень, транспортних засобів, механізмів, техніки і вантажів, обладнання, а також персоналу, при виїзді за межі ЗВ і ЗБ(О)В;

індивідуальний дозиметричний контроль опромінення персоналу, що працює в ЗВ і ЗБ(О)В;

радіаційний контроль при поводженні з РАВ;

радіаційно-дозиметричний контроль у місцях проведення радіаційнонебезпечних робіт.

3.6.3. Об'єми та форми контролю кожного з параметрів, що характеризують радіаційну обстановку, визначаються РДК і РЕМ, погодженими з ДД-АЗВ і ЗБ(О)В.

3.6.4. При контролі радіаційної обстановки залежно від об'ємів та технології робіт вимірюються такі параметри:

потужність дози гамма-випромінювання (на місцевості, у приміщеннях, на робочих місцях, над поверхнею РАВ, від об'єктів, що дезактивуються, технічних пристроїв та транспортних засобів). Одиниці вимірювання: Зв х год⁻¹ та похідні від них;

щільність потоку альфа- та бета-частинок (на місцевості, на робочих місцях, в приміщеннях). Одиниці вимірювання: част./хв. х см²;

загальне радіоактивне забруднення альфа- та бета-активними нуклідами зовнішніх та внутрішніх поверхонь транспортних засобів і технологічного обладнання, відкритих ділянок шкіряного покриття, персоналу та одягу. Одиниці вимірювання: част./хв. х см²;

питома та об'ємна активність радіонуклідів (у ґрунті, донних відкладеннях, біологічних об'єктах, атмосферному повітрі, повітрі робочих зон, поверхневих, підземних, технологічних та стічних водах). Одиниці вимірювання: Бк х кг⁻¹; Бк х м⁻³; Бк х л⁻¹.

3.6.5. Для вимірювання потужності дози гамма-випромінювальних, щільності потоку альфа- та бета-частинок, питомої та об'ємної активності радіонуклідів слід використовувати прилади, що мають відповідну метрологічну атестацію.

3.6.6. Індивідуальний дозиметричний контроль (далі - ІДК) складається з:

контролю за дозою зовнішнього гамма-опромінення з використанням індивідуальних дозиметрів;

контролю за вмістом гамма-випромінюючих радіонуклідів в організмі людини на спектрометрі випромінювання людини (далі - установка СВЛ) та за допомогою біофізичних методів.

3.6.7. Аналіз результатів РЕМ та РДК на території ЗВ і ЗБ(О)В повинен здійснюватися ДД-АЗВ і ЗБ(О)В та відповідальною за їх виконання організацією.

3.7. Організаційно-технічні заходи, що забезпечують радіаційну безпеку:

3.7.1. Технічні заходи з забезпечення радіаційної безпеки передбачають:

перевірку радіаційної обстановки в місцях виконання робіт та визначення умов проведення робіт з тривалості, використання засобів індивідуального захисту та ін.;

підготовку та установку необхідного обладнання, використання додаткових засобів захисту;

попередження забруднення робочих місць та розповсюдження радіоактивних речовин;

забезпечення контролю радіаційної обстановки на робочих місцях під час виконання робіт;

комплекс захисних засобів визначається видами та інтенсивністю іонізуючого випромінювання, нуклідним складом, щільністю радіоактивних випадінь, а також характером робіт, що виконуються.

3.7.2. Організаційним заходом, що забезпечує радіаційну безпеку робіт, є оформлення наряду-допуску (додаток) відповідно до пункту 13.15 ОСПУ - 2005.

Наряд-допуск визначає місце проведення та зміст роботи, час і дату початку роботи, умови її виконання, необхідні заходи безпеки, дозволену дозу опромінення працівників за нарядом, склад бригади та відповідальних за забезпечення радіаційної безпеки осіб.

У місцях, де потужність дози гамма-випромінювання перевищує $0,012 \text{ мЗв} \times \text{год}^{-1}$, або щільність потоку бета-часток більше $8000 \text{ част./}(\text{хв.} \times \text{см}^2)$, або щільність потоку альфа-часток більше $5 \text{ част./}(\text{хв.} \times \text{см}^2)$, роботи проводяться тільки за нарядами-допусками відповідного підприємства.

3.7.3. Для виконання радіаційно-небезпечних робіт у місцях, де потужність дози гамма-випромінювання перевищує $0,1 \text{ мЗв} \times \text{год}^{-1}$, або щільність потоку бета-часток більше $50000 \text{ част./}(\text{хв.} \times \text{см}^2)$, або щільність потоку альфа-часток більше $50 \text{ част./}(\text{хв.} \times \text{см}^2)$, розробляються та узгоджуються з територіальними закладами державної санітарно-епідеміологічної служби МОЗ та ДД - АЗВ і ЗБ(О)В плани робіт з включенням до них заходів із забезпечення радіаційної безпеки.

3.7.4. Зниження доз опромінення до можливо низького рівня досягається шляхом:

впровадження технологічних операцій, які потребують мінімальних витрат часу;

використання машин та транспортних засобів, що мають екранувальний ефект;

використання засобів захисту органів дихання, забезпечення герметизації кабін машин і транспортних засобів, впровадження технологічних операцій з мінімально можливим пилоутворенням;

використанням комплектів спецодягу і додаткових ЗІЗ;

дезактивації місцевості з метою зниження радіоактивного впливу на персонал.

3.7.5. У процесі виконання робіт у радіаційно-небезпечних умовах виконуються такі вимоги:

організація і чітке обмеження зони виконання робіт, установка тимчасових саншлюзів;

визначення маршрутів прямування персоналу до місця виконання робіт, а також маршрутів і засобів доставки і видалення обладнання;

організація тимчасових місць відпочинку персоналу із забезпеченням санітарно-гігієнічних умов;

використання захисних екранів і захисних кабін з маніпуляторами та пристроями для дистанційного проведення операцій;

якомога ширше використання принципу "захист відстанню", для чого проводиться відповідна розстановка працівників, використання спеціальних дистанційних інструментів;

зберігання інструменту, пристосувань, оснащення у спеціальних місцях. Після закінчення робіт проводиться дезактивація, а що не піддається дезактивації, - видаляється як радіоактивні відходи зі складанням відповідних актів;

у всіх випадках слід уживати необхідних заходів зі зменшення кількості радіоактивних відходів;

після закінчення робіт робочі місця необхідно ретельно прибрати, видалити відходи, перевірити (радіаційну) чистоту робочого місця, а також тіла, рук, спецодягу і при необхідності провести їх дезактивацію.

3.8. Дозиметричний контроль персоналу та відвідувачів ЗВ і ЗБ(О)В:

3.8.1. Дозиметричний контроль персоналу залежно від особливостей технології та характеру робіт включає:

контроль радіаційно-гігієнічних параметрів на робочих місцях, у приміщеннях, на промайданчику;

ІДК персоналу;

систему оперативного та довгострокового планування індивідуальних доз опромінення персоналу, їх обліку та зберігання.

3.8.2. Дозиметричний контроль здійснюється штатною службою з радіаційної безпеки або відповідними підприємствами. Чисельність служби з радіаційної безпеки встановлюється таким чином, щоб забезпечити ефективний контроль.

3.8.3. ІДК персоналу (постійного та відрядженого) у ЗВ і ЗБ(О)В покладається на відповідні підприємства з виконанням таких функцій:

видача та обробка індивідуальних дозиметрів;

ведення бази даних ІДК;

загальний аналіз доз опромінення;

своєчасне інформування керівництва відповідних підприємств та територіальних закладів державної санітарно-епідеміологічної служби МОЗ щодо випадків незапланованого підвищеного опромінення;

видача довідок щодо доз опромінення;

методична допомога у проведенні ІДК на об'єктах.

3.8.4. Керівники підприємств, організацій, установ, що займаються діяльністю в ЗВ і ЗБ(О)В, відповідають за організацію ІДК, а саме за:

постановку на ІДК персоналу;

контроль наявності і правильного застосування засобів ІДК (у т. ч. відрядженими до ЗВ і ЗБ(О)В);

систематичний аналіз індивідуальних доз опромінення персоналу;

планування опромінення персоналу з метою виключення випадків перевищення встановлених контрольних рівнів;

проведення необхідних інструктажів і навчання персоналу з охорони праці та безпечним засобам роботи в зоні дії іонізуючого випромінювання;

своєчасне впровадження заходів із розслідування випадків підвищеного опромінення персоналу.

3.8.5. Дози опромінення персоналу в ЗВ і ЗБ(О)В регламентуються чинними гігієнічними нормативами.

3.8.6. Усі випадки перевищення контрольних рівнів підлягають службовому розслідуванню керівництвом підприємства з метою виявлення та усунення причин, що призвели до їх перевищення, відповідно до чинних нормативних документів згідно з пунктом 14.6 ОСПУ - 2005.

3.8.7. З метою забезпечення індивідуального дозиметричного контролю персоналу наказом по підприємству призначаються відповідальні за ІДК та встановлюється періодичність отримання-здачі дозиметрів у підрозділах. Встановлюються такі терміни використання дозиметрів персоналом:

15 діб при роботі вахтовим методом (15/15);

30 діб при роботі за змінним графіком (4/3);

90 діб для персоналу, переведеного на щоквартальний обмін дозиметрів за узгодженням із територіальними закладами державної санітарно-епідеміологічної служби МОЗ.

3.8.8. Індивідуальний дозиметричний контроль не обов'язковий для осіб, що відряджені на підприємства ЗВ і ЗБ(О)В строком до п'яти діб і не будуть відвідувати І зону.

3.8.9. Контроль наявності і правильного застосування засобів ІДК покладається на керівників підприємств, загальний контроль здійснюється спеціалізованими підрозділами ЗВ і ЗБ(О)В.

3.8.10. При використанні індивідуальних дозиметрів забороняється:

розкривати, розбирати індивідуальний дозиметр;

передавати дозиметр іншим особам;

піддавати дозиметр механічним діям, занурювати в рідину, нагрівати;

піддавати дозиметр іншим діям, які можуть призвести до втрати чи викривлення інформації щодо індивідуальної дози опромінення.

3.8.11. У випадку втрати або пошкодження індивідуального дозиметра працівник зобов'язаний негайно повідомити про це свого безпосереднього керівника і до отримання нового дозиметра перебувати в місцях, де потужність еквівалентної дози не перевищує 0,3 мкЗв/год.

3.8.12. Усі випадки втрати або пошкодження індивідуального дозиметра підлягають службовому розслідуванню керівництвом підприємства протягом десяти днів.

3.9. Засоби індивідуального захисту, їх призначення та використання:

3.9.1. На роботах зі шкідливими та небезпечними умовами праці, а також роботах, що пов'язані із забрудненням, або тих, що здійснюються в несприятливих метеорологічних умовах, працівникам видаються безоплатно за встановленими нормами спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту (далі - ЗІЗ).

Роботодавець зобов'язаний забезпечити за свій рахунок придбання, комплектування, видачу та утримання ЗІЗ відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці та колективного договору.

Працівники, які залучаються до разових робіт, пов'язаних з ліквідацією наслідків аварій, стихійного лиха тощо, що не передбачені трудовим договором, повинні бути забезпечені необхідними ЗІЗ.

3.9.2. Усі особи, які працюють у ЗВ і ЗБ(О)В, повинні бути забезпечені ЗІЗ у залежності від виду і класу робіт.

3.9.3. Якщо існування більше одного шкідливого та/чи небезпечного виробничого фактора робить необхідним для працівника носіння одночасно більше одного ЗІЗ (наприклад: захисної каски, лицьового щитка чи захисних окулярів, шумозахисних навушників тощо), вони повинні бути сумісними та ефективними проти існуючої небезпеки (небезпек).

3.9.4. Для роботи на робочому місці або на території, де проводяться роботи, що потребують обов'язкового проходження робітників через санпропускник, застосовується робочий комплект ЗІЗ. Комплект повинен мати позначку "Р" (робочий).

3.9.5. Для проїзду від місця виконання робіт до місця проживання застосовується транспортний комплект ЗІЗ, який повинен мати позначку "Т" (транспортний одяг), що наноситься з лівої сторони безпосередньо на верхньому одязі. Адміністративно-управлінський та інженерно-технічний персонал працює в транспортному одязі.

3.9.6. Під час робіт з відкритими джерелами іонізуючого випромінювання (далі - ДІВ) персонал категорії А забезпечується халатами, шапочками, рукавицями, взуттям, а у разі необхідності - засобами захисту органів дихання.

3.9.7. Застосовується білий (нефарбований) із захисними властивостями спецодяг, який повинен мати позначку "Рз". Він повинен мати мінімальну кількість швів, клапанів, застібок, кишень, що накопичують радіоактивні речовини і утруднюють дезактивацію всього виробу. Потрібно застібати всі гудзики, зав'язувати всі ремінці, головний убір повинен повністю закривати волосся.

3.9.8. Спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту підлягають радіаційно-дозиметричному контролю.

3.9.9. Роботодавець не повинен допускати до роботи працівників без засобів індивідуального захисту, які встановлені нормативно-правовими актами з охорони праці, а також якщо ЗІЗ знаходяться в забрудненому, несправному стані або з простроченими строками періодичних випробувань, що проводяться відповідно до інструкцій з їх експлуатації.

3.9.10. Роботодавець зобов'язаний переконатися у використанні працівниками ЗІЗ відповідно до інструкцій з їх експлуатації та у відсутності в цих засобах будь-яких змін, що можуть призвести до зниження їх захисних властивостей.

3.9.11. Роботодавець зобов'язаний забезпечити відповідно до інструкцій з експлуатації періодичне випробовування та перевірку придатності ЗІЗ (протигазів, саморятівників, респіраторів, запобіжних поясів, електрозахисних засобів, касок, накомарників, а також своєчасну заміну їх деталей, вузлів або інших частин (фільтрів, скляних деталей)), якщо їх

захисні властивості погіршилися або, якщо вони певний час не використовувались. Після перевірки на ЗІЗ повинна бути нанесена відмітка (клеймо, штамп) про термін наступного випробування.

3.9.12. Перед проведенням робіт з використанням ЗІЗ керівник робіт після оформлення наряду-допуску проводить інструктаж з правил використання ЗІЗ.

3.9.13. Для захисту органів дихання від радіоактивних аерозолів та пилу використовуються ЗІЗ відповідно до інструкцій з експлуатації цих засобів.

3.9.14. При роботі із забрудненими предметами використовується дистанційний інструмент (захвати, щипці та ін.).

3.9.15. Після закінчення радіаційно-небезпечних робіт персонал проходить радіаційний контроль, і у випадку наявності забруднення шкіряних покривів радіоактивними речовинами проводиться санітарна обробка. ЗІЗ, забруднений вище контрольних рівнів, вилучається з експлуатації та направляється на дезактивацію.

3.9.16. Спецодяг і білизна персоналу регулярно направляються на дезактивацію до спеціальної пральні. Заміна спецодягу та білизни здійснюється персоналом не рідше 1 разу на 14 днів.

IV. Пгієнічні вимоги до робочих місць та місць проживання персоналу ЗВ і ЗБ(О)В

4.1. Вимоги до робочих місць:

4.1.1. Керівництво підприємств на території ЗВ і ЗБ(О)В повинно організовувати такі заходи:

зменшувати вплив несприятливих факторів, що зумовлюються виробничим середовищем та побутовими умовами, на здоров'я й працездатність персоналу;

здійснювати оцінку ризиків від впливу шкідливих факторів, атестацію робочих місць за рівнями шкідливих факторів для кожного виробничого об'єкта, де працює персонал, враховуючи його професійні особливості;

проводити профілактику забруднення повітря робочої зони на підприємстві, яка повинна бути спрямована на зменшення пилоутворення, що виникає внаслідок виробничої діяльності;

проводити моніторинг якості питної води в зв'язку з існуючою потенційною можливістю міграції радіонуклідів та інших антропогенних забруднювачів із ґрунту в джерела водопостачання;

забезпечувати оптимальний режим функціонування систем мережі господарсько-питного водопостачання (починаючи з водопідготовки) за рахунок їх підтримки на відповідному рівні санітарно-технічного стану при проведенні систематичного контролю якості води;

очищувати побутові і промислові стічні води та доводити до якості, передбаченої нормативними документами;

забезпечувати виконання персоналом норм, правил і галузевих інструкцій із радіаційної безпеки;

забезпечувати виконання персоналом актів з охорони праці, пожежної безпеки і виробничої санітарії, що діють на підприємстві;

забезпечувати безпечне захоронення промислових та комунальних відходів у спеціально обладнаних місцях.

4.2. Вимоги щодо обмеження концентрації радіоактивного пилу:

4.2.1. Забороняється проведення робіт, які супроводжуються інтенсивним пилоутворенням, без локальних систем пилоподавлення. Для подавлення пилу необхідно використовувати технічну воду або воду з пилосв'язувальними домішками.

4.2.2. Приміщення з постійними робочими місцями, де розміщене пилоутворювальне устаткування, обов'язково обладнуються примусовою вентиляцією.

4.2.3. При роботі на об'єктах ЗВ і ЗБ(О)В для захисту від пилу обов'язкове застосування індивідуальних засобів захисту органів дихання - протиаерозольних і протипилових респіраторів для підвищеного іонізуючого випромінювання типу ШБ-1 ("Лепесток-200", "Лепесток-40" та "Лепесток-5"), "Аліна".

4.2.4. Слід впроваджувати механізацію системи виробництва для виконання технологічних процесів підготовки обладнання до дезактивації, навантаження, транспортування та при підготовці дезактиваційних розчинів.

4.2.5. При дезактивації спецавтотранспорту використовується закритий металевий бокс, обладнаний гідромоніторами, за допомогою яких проводиться миття автомобілів, а також впроваджується автоматизована підготовка дезактиваційних розчинів.

4.2.6. Операції з валки лісу, розкрюжування деревини мають бути максимально механізовані шляхом впровадження в технологію розробки лісу спеціальних машин та механізмів. У випадку, коли лісогосподарські роботи проводяться за допомогою бензопилок, працівники повинні працювати в засобах індивідуального захисту, необхідних для такого виду робіт.

V. ВИМОГИ ДО ПОРЯДКУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОВ'ЯЗКОВИХ МЕДИЧНИХ ОГЛЯДІВ ПЕРСОНАЛУ ЗВ І ЗБ(О)В.

5.1. Організація проходження обов'язкових медичних оглядів:

5.1.1. Керівник підприємства зобов'язаний за кошти підприємства організувати проведення обов'язкових попередніх (при прийнятті на роботу) і періодичних (не рідше 1 разу на рік протягом трудової діяльності у зоні відчуження) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці.

5.1.2. Керівник підприємства за своєю ініціативою або за приписом санітарно-епідеміологічної станції ЗВ і ЗБ(О)В, або за заявою працівника, якщо останній вважає, що погіршення стану його здоров'я пов'язане з умовами праці, організовує позачерговий медичний огляд.

5.1.3. Працівники підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, які постійно виконують роботи у ЗВ, проходять медичні огляди в спеціалізованих медико-санітарних частинах МОЗ (далі - СМСЧ МОЗ).

5.1.4. Щорічно СМСЧ МОЗ видає наказ про створення комісії для проведення медоглядів з визначенням переліку спеціалістів-лікарів, необхідних обсягів клінічних та інших досліджень. Очолює комісію начальник СМСЧ МОЗ України, який має спеціальність "професійна патологія".

5.1.5. Керівник підприємства направляє працівників на медогляд у СМСЧ МОЗ, для чого складає в 3 примірниках поіменний список осіб, які підлягають періодичним медоглядам, і узгоджує його з територіальними закладами державної санітарно-епідеміологічної служби. Після затвердження керівником підприємства один примірник списку передається СМСЧ МОЗ, другий передається територіальному закладу державної санітарно-епідеміологічної служби, а третій залишається на підприємстві у відповідального за організацію медогляду.

5.1.6. СМСЧ МОЗ, керівник підприємства та санітарно-епідеміологічна станція зони відчуження повинні контролювати дотримання строків проходження медоглядів.

5.1.7. СМСЧ МОЗ зобов'язана:

розробляти і погоджувати з ДД - АЗВ і ЗБ(О)В та санітарно-епідеміологічною станцією зони відчуження план-графік проведення медоглядів;

проводити медогляд працівників, клінічні та інші дослідження;

організовувати за показаннями додаткові дослідження, необхідні для оцінки стану здоров'я працівників; робити висновок про стан здоров'я кожного працівника за встановленою формою. СМСЧ МОЗ приймає рішення відповідно до медичних протипоказань про можливість продовження роботи в даній професії або з джерелами іонізуючого випромінювання для осіб, у яких виявлені загальносоматичні або професійні захворювання;

інформувати працівника про стан його здоров'я і можливість продовжувати роботу за своєю професією або на території ЗВ і ЗБ(О)В за результатами медогляду чи надавати висновки про переведення на іншу роботу;

за медичними показаннями направляти працівника на обстеження в лікувально-профілактичні заклади, яким надане право встановлення діагнозу професійного захворювання;

проводити аналіз та узагальнення результатів щорічних медичних оглядів, оформлення заключного акта, який надсилається у ДД-АЗВ, територіальні заклади державної санітарно-епідеміологічної служби, керівнику підприємства та профспілковому комітету підприємства;

визначати необхідність направлення працівників на стаціонарне, амбулаторне, санаторно-курортне лікування, до профілакторіїв, на дієтичне харчування для оздоровлення та медичної реабілітації.

5.2. Оформлення результатів медичних оглядів:

5.2.1. Результати завершених щорічних медичних оглядів протягом місяця оформлюються заключним актом, який складається у 5 примірниках (для СМСЧ МОЗ, керівника підприємства, територіальної об'єднаної організації профспілок, територіальних закладів державної санітарно-епідеміологічної служби, ДД-АЗВ і ЗБ (О)В).

5.2.2. Протягом місяця після закінчення щорічного медогляду СМСЧ направляє керівнику підприємства поіменні списки осіб, яким протипоказана робота у ЗВ і ЗБ (О)В.

5.2.3. СМСЧ веде облік профзахворювань.

5.2.4. За підсумками року СМСЧ МОЗ проводить аналіз та узагальнення результатів щорічних медичних оглядів на підприємствах ЗВ і ЗБ(О)В з оформленням заключного акта, який надсилаються у ДД-АЗВ і ЗБ(О)В та територіальні заклади державної санітарно-епідеміологічної служби.

VI. ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ЗА МЕЖІ ЗВ І ЗБ(О)В

6.1. Поводження з відпрацьованими металоконструкціями, металовмісним обладнанням та металобрухтом, їх радіаційний контроль

6.1.1. З метою обмеження розповсюдження радіаційного забруднення за межі ЗВ визначається порядок і умови переробки, обліку та реалізації дезактивованих виробів, металоконструкцій, металовмісного обладнання (вторинної сировини) (далі - металовмісне обладнання) і металобрухту.

6.1.2. Планування та організація робіт щодо умов переробки, обліку та реалізації дезактивованих виробів, металоконструкцій, металовмісного обладнання і металобрухту у ЗВ і ЗБ(О)В здійснюється відповідно до діючого законодавства України.

6.1.3. Операції з металоконструкціями, металовмісним обладнанням і металобрухтом здійснюються спеціалізованими підприємствами тільки за наявності відповідної ліцензії Держатомрегулювання України та спеціального дозволу на провадження окремих видів діяльності на території зони відчуження і зони безумовного обов'язкового відселення ДД-АЗВ і ЗБ(О)В. Видача спеціальних дозволів проводиться відповідно до Порядку видачі спеціальних дозволів на провадження окремих видів діяльності на території зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.12.2000 N 1869.

6.1.4. Усі без винятку радіаційно забруднені вироби, металоконструкції, металовмісне обладнання і металобрухт під час переробки проходять обов'язковий контроль рівнів радіоактивного забруднення - радіаційне обстеження на спеціально влаштованих площадках.

6.1.5. Радіаційне обстеження здійснюється фахівцями спеціалізованого підприємства, яке має свідоцтво з атестації на право проведення вимірювань у сфері поширення метрологічного нагляду. Всі роботи, пов'язані з радіаційним контролем, повинні задовольняти вимоги системи стандартів з охорони праці і радіаційної безпеки.

6.1.6. Оскільки дезактивовані вироби, металоконструкції, металовмісне обладнання і металобрухт вивозяться за межі ЗВ і ЗБ(О)В, то критерієм оцінки їх є ефективна доза, яка не повинна перевищувати 10 мкЗв на рік. При цьому на відстані 0,1 м від поверхні таких матеріалів потужність поглиненої дози, що контролюється, не повинна перевищувати 0,5 мкЗв х год⁻¹ (50 мкР х год⁻¹), а щільність потоку бета-часток - 100 част./хв х см². Відстань, менша чи більша за 0,1 м, призведе до збільшення похибки вимірювання, тому дозиметричний прилад необхідно фіксувати на відстані 0,1 м.

6.1.7. Для визначення потужності поглиненої дози (далі - ППД) гамма-випромінювання дозволяється використовувати дозиметричні прилади, що вимірюють потужність експозиційної дози (далі - ПЕД) або еквівалентної дози (Р_е), внесені до Державного реєстру засобів вимірювальної техніки, за наявності свідоцтв про їх метрологічну атестацію.

6.1.8. Радіаційному контролю підлягає партія дезактивованих виробів, металоконструкцій, металовмісного обладнання або металобрухту одного найменування металу, одного виду, одного класу, однієї марки сплаву, а результати вимірювань реєструються у відповідних журналах.

6.1.9. Радіаційний контроль дезактивованих виробів, металоконструкцій, металовмісного обладнання і металобрухту спочатку проводиться в пошуковому режимі з метою виявлення, а потім і вилучення локальних джерел випромінювання.

6.1.10. Контроль рівнів радіаційного забруднення проводиться також на контрольно-перепускних пунктах під час вивезення дезактивованих виробів, металоконструкцій, металовмісного обладнання і металобрухту за межі ЗВ і ЗБ(О)В.

6.1.11. Дозвіл на вивіз за межі ЗВ і ЗБ(О)В та реалізацію в межах виробів, металоконструкцій, металовмісного обладнання і металобрухту видається ДД-АЗВ і ЗБ(О)В.

6.1.12. Реалізація виробів, металоконструкцій, металовмісного обладнання і металобрухту, які не пройшли радіаційного обстеження та на які відсутній протокол радіаційного обстеження, забороняється.

6.1.13. Проведення радіаційного контролю дезактивованих виробів, металоконструкцій, металовмісного обладнання і металобрухту на відповідність вимогам техніки загальної та радіаційної безпеки забезпечує власник цих матеріалів, а відповідальність за дотримання цих вимог - дозиметрист, який безпосередньо виконує радіаційний контроль.

6.2. Радіаційний контроль лісогосподарської продукції:

6.2.1. Виконання цих Правил є обов'язковим для всіх юридичних та фізичних осіб, які одержують лісопродукцію у процесі проведення спеціалізованих рубок догляду за лісами та лісовідновних рубок, а також займаються її переробкою та реалізацією за межі ЗВ і ЗБ(О)В.

6.2.2. У ЗВ і ЗБ(О)В без спеціального дозволу МНС України забороняється:

- ведення лісогосподарської, виробничої діяльності;
- здійснення діяльності з метою одержання продукції;
- вивезення за межі ЗВ і ЗБ(О)В продукції з деревини.

6.2.3. Спеціальні дозволи на провадження окремих видів діяльності на території ЗВ і ЗБ(О)В видаються ДД-АЗВ і ЗБ(О)В. Однією з умов видачі спецдозволу на ведення лісогосподарської діяльності, вивезення за межі ЗВ і ЗБ(О)В деревини та продукції з деревини є дотримання вимог радіаційної безпеки, у тому числі радіаційний контроль лісогосподарської продукції.

6.2.4. Радіаційний контроль при заготівлі та відпуску лісопродукції є складовою частиною комплексу заходів, спрямованих на забезпечення правового та радіаційного режиму території ЗВ, запобігання виносу радіонуклідів за її межі.

6.2.5. Лісопродукція в обов'язковому порядку повинна підлягати контролю, види та обсяги якого регламентуються Державним гігієнічним нормативом "Гігієнічний норматив питомої активності радіонуклідів ^{137}Cs та ^{90}Sr у деревині та продукції з деревини", затвердженим наказом МОЗ України від 31.10.2005 N 573, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 16.11.2005 N 1384/11664.

6.2.6. Лісопродукція, отримана у I зоні, не підлягає вивозу за межі ЗВ і ЗБ(О)В, але може використовуватися для внутрішніх потреб.

6.2.7. Радіаційний контроль включає:

визначення потужності дози гамма-випромінювання та щільності забруднення ґрунту і лісової підстилки в місцях рубки;

лабораторні дослідження питомої активності радіонуклідів ^{137}Cs (^{90}Sr - для дров паливних та паливних пучків) у зразках деревини;

відбір зразків проводиться фахівцями спеціалізованої організації МНС, що проводить контроль за якістю лісопродукції;

радіаційний контроль лісопродукції проводиться безпосередньо перед відправкою за межі ЗВ.

6.2.8. Відпуск (реалізація) призначених для використання за межами ЗВ і ЗБ(О)В круглих лісоматеріалів чи розпиленої лісопродукції, що не пройшла радіаційний контроль, забороняється.

6.3. Вимоги до транспортних засобів:

6.3.1. Усі транспортні засоби реєструються у журналах на КПП із зазначенням часу в'їзду і виїзду.

6.3.2. В'їзд та перебування у ЗВ і ЗБ(О)В приватного транспорту забороняється.

6.3.3. Виїзд за межі ЗВ і ЗБ(О)В транспортних засобів, що мають спеціальні зональні номери (тризначні, чотиризначні або дублікати державних і знак "ЗОНА"), забороняється.

6.3.4. Забороняються виїзд автотранспорту, вивезення (винесення) вантажів, виїзд (вихід) усіх осіб за межі ЗВ і ЗБ(О)В без проходження радіаційного контролю.

6.3.5. При виявленні радіоактивного забруднення автотранспорту його необхідно відправити на ПуСО "Лелів", вказавши забруднені місця. Після його дезактивації проводиться повторний радіаційний контроль.

6.4. Порядок поводження з пробами (зразками), що вивозяться за межі ЗВ і ЗБ(О)В для досліджень:

6.4.1. Вивезення за межі ЗВ і ЗБ(О)В для наукових цілей зразків (проб) деревини, рослинних кормів, м'яса та нутрощів тварин, лікарських та інших рослин, ягід, плодів, грибів та інших продуктів лісу, проб ґрунту, партій дрібних гризунів, риби тощо здійснюється за заявками, які складаються у 2 примірниках на ім'я завідувача сектору забезпечення режимних заходів ДД-АЗВ і ЗБ(О)В. Один примірник заявки, погоджений у відділі зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення та реабілітації території ДД-АЗВ і ЗБ(О)В, залишається у секторі забезпечення режимних заходів. На другому примірнику заявки проставляється штамп "Вивіз матеріалів, обладнання - дозволяю" за підписом працівника сектору забезпечення режимних заходів.

6.4.2. Вивезення зразків (проб) повинно здійснюватися у відповідній тарі (упаковці), яка не дозволяє потрапляння зразка (проби) в навколишнє середовище. Рівні радіоактивного забруднення на поверхні тари (упаковки) не повинні перевищувати встановлених рівнів звільнення радіоактивного забруднення об'єктів ЗВ і ЗБ(О)В.

6.4.3. Після оформлення дозволу на вивезення зразків (проб) вантаж повинен проходити радіаційний контроль, який забезпечується спеціалізованою організацією. Про проведення радіаційного контролю на накладній-перепустці ставиться відповідна відмітка.

VII. ВИМОГИ ДО ПОВОДЖЕННЯ З РАДІОАКТИВНИМИ ВІДХОДАМИ У ЗВ І ЗБ(О)В

7.1. Утворення радіоактивних відходів у ЗВ і ЗБ(О)В:

7.1.1. Основними об'єктами, в результаті поводження з якими утворюються РАВ у ЗВ і ЗБ(О)В, є:

радіоактивно забруднені природні об'єкти екосистеми (ґрунти, водойми, ліси тощо);

радіоактивно забруднені антропогенні непромислові об'єкти (культурний шар, житловий фонд тощо);

радіоактивно забруднені антропогенні промислові об'єкти (недіючі: об'єкт "Укриття", пункти відстою забрудненої техніки тощо, діючі: насамперед - ЧАЕС, а також об'єкти, призначені для дезактивації транспортних засобів, матеріалів, обладнання тощо).

7.1.2. До РАВ чорнобильського походження у ЗВ і ЗБ(О)В належать:

непрацююче обладнання та зношені деталі обладнання;

прилади, інструменти та матеріали, допоміжні матеріали і оснастка, що забруднюються в результаті поточної експлуатації та ремонту обладнання;

будівельні матеріали та сміття, що утворюється в результаті ремонтних робіт та реконструкції;

електро- та теплоізоляційні матеріали;

зношений спецодяг, білизна та додаткові засоби індивідуального захисту;

відпрацьовані джерела іонізуючого випромінювання;

біологічні об'єкти;

ґрунти та донні відкладення водоєм;

забруднені ґрунтові, поверхневі, стічні та технологічні води;

попіл;

ганчір'я;

полівінілхлоридний пластикат, що не піддається дезактивації;

висушений осад очисних споруд та каналізаційних стоків;

тара, побутове сміття, що утворюється в процесі діяльності персоналу, та ін.

7.1.3. При проведенні робіт та складанні регламентів, що виконуються в межах ЗВ, забезпечуються умови, за яких утворюються найменші об'єми РАВ.

7.1.4. Допускається побудова класифікацій твердих і рідких відходів, що базуються на розподілі РАВ за видами виробництва з РАВ-утворюючими технологіями або за видами РАВ-утворюючих джерел, що виникли в результаті незапланованих (наприклад, аварійних) подій.

7.1.5. Допускається застосування різних робочих класифікацій РАВ з найпростішими радіаційними характеристиками: потужність дози гамма-випромінювання на фіксованій відстані, рівні поверхневого бета-забруднення та інші.

7.2. Рідкі радіоактивні відходи:

7.2.1. Рідкі відходи вважаються радіоактивними, якщо вміст радіонукліда в них перевищує допустиму концентрацію (далі - ДКВ) для питної води згідно з НРБУ-97, а у випадку наявності суміші радіонуклідів відношення їх концентрацій до відповідної ДКВ перевищує одиницю.

7.2.2. За об'ємною активністю рідкі радіоактивні відходи поділяються на три категорії (інтервал значень об'ємної активності в одиницях кратності ДКВ):

низькоактивні > 1 $< 10^2$;

середньоактивні $\geq 10^2$ $< 10^6$;

високоактивні $\geq 10^6$.

7.2.3. Неконтрольоване скидання рідких радіоактивних відходів у господарсько-побутову каналізацію і підземні водовідстійники загального призначення забороняється.

7.2.4. Забороняється видалення рідких радіоактивних відходів у навколишнє середовище, у тому числі у ставки, озера і водоймища, призначені для розведення риби і водоплавної птиці, а також у струмки і інші водойми, води з яких можуть надходити до зазначених ставків, озер, водоймищ; у поглинаючі ями, колодязі, на поля зрошення, поля фільтрації, у системи підземного зрошення.

7.2.5. Допускається скидання рідких радіоактивних відходів у господарсько-побутову каналізацію за одночасного дотримання таких умов:

після попереднього розведення концентрація радіонуклідів у новоутворених розчинах не більш ніж у 10 разів перевищує відповідні допустимі концентрації у воді ДКВ згідно з НРБУ-97 і при цьому забезпечується подальше десятиразове розведення нерадіоактивними стічними водами у колекторі установи;

сумарне скидання радіоактивних речовин протягом року не перевищить установленого значення допустимого скидання для даної установи;

відповідності якісного і кількісного хімічного складу рідких відходів існуючим нормативним вимогам, що регламентують умови скидання стічних вод;

перебування радіоактивних речовин у хімічній формі, що виключає можливість їхньої сорбції та осідання в системі каналізації.

7.2.6. При видаленні стічних вод з будь-яких установ чи із загальноміської каналізації у відкриті водойми концентрація радіоактивних речовин у стічних водах у місці їх спускання у водойму не повинна перевищувати відповідних значень ДКВ.

7.2.7. Рідкі радіоактивні відходи мають збиратися у спеціальні ємності, після чого підлягають переведенню у твердий стан чи форму, зручну для подальшого видалення їх на спеціалізованих пунктах з переробки і захоронення.

7.2.8. В установах, де можливе утворення значної кількості рідких радіоактивних відходів (понад 200 л щодня), проектом передбачається система спецканалізації для збирання розчинів радіоактивних речовин з устаткування, трубопроводів, технологічних дренажів, дезактиваційних вод тощо.

7.2.9. У спецканалізацію не повинні потрапляти в нерадіоактивні стоки; для них передбачається окрема господарська і зливальна каналізація.

7.3. Тверді радіоактивні відходи:

7.3.1. До твердих радіоактивних відходів належить особливий вид радіоактивних матеріалів, якщо вони відповідають одному з радіаційних параметрів.

Класифікація твердих РАВ для гамма-, бета-, альфа-випромінювальних радіонуклідів:

Категорії РАВ	Параметр	Інтервал значень щільності потоку часток та ПЕД твердих РАВ		
		альфа-радіонукліди	бета-, гамма- радіонукліди	
		групи 1, 2	група 3	група 4
Низькоактивні	Щільність потоку α -часток, част/(хв х см ²)	$> 5 \cdot 10^3$	-	-
	Щільність потоку β -часток, част/(хв х см ²)		$> 5 \times 10^2 \cdot 10^4$	-
	ПЕД, мР/год	-	$> 0,1 \cdot 10$	-
	ПЕД, мЗв/год	-	$> 10^{-3} \cdot 0,1$	-
Середньоактивні	Щільність потоку α -часток, част/(хв х см ²)	$> 10^3 \cdot 10^6$	-	-
	Щільність потоку β -часток, част/(хв х см ²)	-	$> 10^4 \cdot 10^7$	-

	ПЕД, мР/год	-	$>10 \times 1000$	-
	ПЕД, мЗв/год	-	$>0,1 \times 10$	-
Високоактивні	Щільність потоку α -часток, част/(хв $\times$ см ²)	$>10^6$	-	-
	Щільність потоку β -часток, част/(хв $\times$ см ²)	-	$>10^7$	-
	ПЕД, мР/год	-	>1000	-
	ПЕД, мЗв/год	-	>10	-

Примітки:

1. Потужність дози гамма-випромінювання на відстані 0,1 м.
 2. Зв'язок між потужністю експозиційної дози та потужністю ефективної дози наведено в таблиці Д.10.1 НРБУ-97.
 3. Внесок радіонуклідів 4-ї групи у загальну активність РАВ практично відсутній.
 4. Класифікація твердих РАВ не розповсюджується на біологічні об'єкти зони відчуження.
- 7.3.2. Дана класифікація розповсюджується на тверді РАВ, що утворилися на території ЗВ і ЗБ(О)В унаслідок Чорнобильської катастрофи, утворюються при проведенні робіт із зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації та перетворення об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему.
- 7.4. Поводження з радіоактивними відходами у ЗВ і ЗБ(О)В:
- 7.4.1. Операції із збирання, переробки, перевезення та зберігання РАВ здійснюються спеціалізованими підприємствами з поводження з РАВ. При цьому зберігання РАВ є частиною технологічного регламенту відповідного виробництва. Відповідальність за безпечне зберігання РАВ несуть експлуатуючі спеціальні підприємства.
- 7.4.2. Локалізація передбачає комплекс робіт, що не допускають розповсюдження РАВ за певні межі.
- 7.4.3. Збирання РАВ - діяльність, пов'язана з вилученням радіоактивних матеріалів, накопиченням і розміщенням таких матеріалів у спеціально відведених місцях чи об'єктах, включаючи дезактивацію і сортування з метою подальшої переробки, перевезення, зберігання і захоронення РАВ.
- 7.4.4. Збереження радіоактивних відходів належить здійснювати у спеціальних контейнерах-збірниках.
- 7.4.5. Збереження радіоактивних відходів різних категорій в спеціальних підприємствах здійснюється в окремому приміщенні або на спеціально відведеній ділянці, обладнаній відповідно до вимог, встановлених до приміщень для робіт II класу.
- 7.4.6. Для первинного збирання твердих радіоактивних відходів можуть бути використані пластикатові чи паперові мішки, які завантажуються у збірники-контейнери.

7.4.7. Конструкція контейнерів-збірників для тимчасового зберігання РАВ має передбачати механізоване навантаження і розвантаження їх із спецтранспорту. Розмір і конструкція контейнера визначаються видом і кількістю радіоактивних відходів, характеристикою випромінювання радіонукліда. Потужність дози гамма-випромінювання на відстані 0,1 м від контейнера з радіоактивними відходами допускається не більше 100,0 мкГр х год⁻¹. Потужність дози гамма-випромінювання на межі ділянки тимчасового збереження радіоактивних відходів не повинна перевищувати 5,0 мкГр х год⁻¹.

7.4.8. Термін витримки радіоактивних відходів, що вміщують велику кількість органічних речовин (трупи експериментальних тварин тощо), не повинен перевищувати 3 діб, якщо не забезпечуються умови зберігання (витримки) у холодильних установках чи відповідних розчинах.

7.4.9. Вибухонебезпечні і здатні до самозаймання радіоактивні відходи перед перевезенням на пункти захоронення повинні бути переведені у безпечний стан з дотриманням заходів радіаційної і пожежної безпеки.

7.4.10. Контейнери з радіоактивними відходами, що містять емануючі радіоактивні речовини (радій, торій і ін.), зберігаються у витяжних шафах чи укриттях, обладнаних системою витяжної вентиляції, зі швидкістю руху повітря в робочих отворах витяжних шаф не менше 1,5 м х с⁻¹.

7.4.11. Конструкція ємностей для збору та тимчасового зберігання рідких радіоактивних відходів повинна виключати можливість витoku радіоактивних розчинів у ґрунт та надходження їх до підземних вод із забезпеченням надійної гідроізоляції.

7.4.12. Забороняється зберігати в одному складському приміщенні та перевозити в одному транспортному вантажному контейнері радіоактивні матеріали з іншими небезпечними вантажами: вибуховими речовинами, речовинами, що можуть утворювати вибухові суміші, стисненим та скрапленим газами, самозаймистими речовинами, речовинами, які займаються від дії води, легкозаймистими речовинами, їдкими речовинами, а також з вантажами вибухових, легкозаймистих або самозаймистих у повітрі радіоактивних матеріалів, які в аварійній ситуації можуть спричинити пошкодження упаковок.

VIII. ФОРМА ТА ПОРЯДОК НАДАННЯ ЗВІТУ

8.1. Підприємства та організації ЗВ і ЗБ(О)В, які здійснюють роботи з радіоактивними речовинами та джерелами іонізуючого випромінювання як об'єктами санітарного нагляду, надають закладам державної санітарно-епідеміологічної служби МОЗ України щорічний звіт про відповідність вимогам санітарного законодавства.

8.2. З метою узагальнення радіаційних характеристик та оцінки стану протирадіаційного захисту персоналу (відповідно до пункту 7.2 ОСПУ-2005) підприємства та організації ЗВ і ЗБ(О)В розробляють "Радіаційно-гігієнічний паспорт підприємства" і "Радіаційно-екологічний паспорт території", що розробляються за формами, наведеними у додатках 4, 5 до ОСПУ-2005.

**В. о. першого заступника Міністра,
головного державного санітарного лікаря**

А. М. Пономаренко

радіаційної
безпеки при
проведенні
робіт у зоні
відчуження і
зоні
безумовного
(обов'язкового)
відселення

ФОРМА НАРЯДУ-ДОПУСКУ ДО ПРОВЕДЕННЯ РОБІТ З МОЖЛИВИМ ПЕРЕОПРОМІНЕННЯМ
ПЕРСОНАЛУ

Наряд-допуск N ____

1. Виконавцю робіт _____
(прізвище, ініціали, підпис)
з бригадою в складі _____ осіб (включно з виконавцем робіт) _____
2. Доручається _____
(робоче місце, зміст роботи)
3. Початок роботи ____ год. ____ хв. ____ число _____ місяць 200 ____ р.
4. Відповідальним керівником призначається _____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)
5. Наряд видав ____ дня _____ міс. 200 ____ р. _____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)
6. Склад бригади:

N з/п	Прізвище, ініціали	Дозволений час роботи	Дозволена доза опромінення

7. Робота має виконуватися з використанням таких додаткових ЗІЗ:

Відповідальний виконавець _____
(прізвище, ініціали, підпис)
Майстер ЦРДК _____
(прізвище, ініціали, підпис)
8. Особливі умови контролю та забезпечення радіаційної безпеки.
9. Умови на робочому місці перевірено, заходи безпеки вжито, дозиметри видано, бригаду проінструктовано та допущено до праці: ____ год. ____ хв. число ____ місяць _____ 200 ____ р.
Дозиметрист _____
(прізвище, ініціали, підпис)
Виконавець робіт _____
(прізвище, ініціали, підпис)
Майстер ЦРДК _____

10. Оформлення щоденного допуску до роботи

Найменування робочого місця	Допуск до праці (зі змістом наряду ознайомлений, заходи безпеки перевірено)			Закінчення робіт (бригаду виведено, наряд здано)		
	дата, час	дозиметрист (прізвище, підпис)	виконавець робіт (підпис)	дата	дозиметрист (прізвище, підпис)	виконавець робіт (підпис)
1	2	3	4	5	6	7

11. Роботу за нарядом закінчено ____ год. ____ хв. ____ дні _____ міс. 200 ____ р.
чистоту робочого місця, захисних засобів, інструменту перевірено, дозиметри здано.

Дозиметрист _____
(прізвище, ініціали, підпис)

Виконавець робіт _____
(прізвище, ініціали, підпис)

Майстер ЦРДК _____
(прізвище, ініціали, підпис)

12. Наряд закрито ____ год. ____ хв. ____ число _____ місяць 200 ____ р.

Відповідальний керівник _____
(прізвище, ініціали, підпис)

В. о. першого заступника Міністра,
головного державного санітарного лікаря

А. М. Пономаренко